ഋഭുഗീത അധ്യായം 11
ജീവന്മുക്ത+പ്രകരണം

ഋഭുഃ -
ബ്രഹ്മജ്ഞാനം പ്രവക്ഷ്യാമി ജീവന്മുക്തസ്യ ലക്ഷണം .
ആത്മമാത്രേണ യസ്തിഷ്ഠേത്സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.1..

അഹം ബ്രഹ്മവദേവേദം (ബ്രഹ്മവദദേവ) മഹമാത്മാ ന സംശയഃ .
ചൈതന്യാത്മേതി യസ്തിഷ്ഠേത്സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.2..

ചിദാത്മാഹം പരാത്മാഹം നിർഗുണോഽഹം പരാത്പരഃ .
ഇത്യേവം നിശ്ചയോ യസ്യ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.3..

ദേഹത്രയാതിരിക്തോഽഹം ബ്രഹ്മ ചൈതന്യമസ്മ്യഹം .
ബ്രഹ്മാഹമിതി യസ്യാന്തഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.4..

ആനന്ദഘനരൂപോഽസ്മി പരാനന്ദപരോഽസ്മ്യഹം .
യശ്ചിദേവം പരാനന്ദം സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.5..

യസ്യ ദേഹാദികം നാസ്തി യസ്യ ബ്രഹ്മേതി നിശ്ചയഃ .
പരമാനന്ദപൂർണോ യഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.6..

യസ്യ കിഞ്ചിദഹം നാസ്തി ചിന്മാത്രേണാവതിഷ്ഠതേ .
പരാനന്ദോ മുദാനന്ദഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.7..

ചൈതന്യമാത്രം യസ്യാന്തശ്ചിന്മാത്രൈകസ്വരൂപവാൻ .
ന സ്മരത്യന്യകലനം (കലലം) സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.8..

സർവത്ര പരിപൂർണാത്മാ സർവത്ര കലനാത്മകഃ .
സർവത്ര നിത്യപൂർണാത്മാ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.9..

പരമാത്മപരാ നിത്യം പരമാത്മേതി നിശ്ചിതഃ .
ആനന്ദാകൃതിരവ്യക്തഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.10..

ശുദ്ധകൈവല്യജീവാത്മാ സർവസംഗവിവർജിതഃ .
നിത്യാനന്ദപ്രസന്നാത്മാ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.11..

ഏകരൂപഃ പ്രശാന്താത്മാ അന്യചിന്താവിവർജിതഃ .
കിഞ്ചി-ദസ്-തിത്വ-ഹീനോ യഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.12..

ന മേ ചിത്തം ന മേ ബുദ്ധിർനാഹങ്കാരോ ന ചേന്ദ്രിയഃ .
കേവലം ബ്രഹ്മമാത്രത്വാത് സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.13..

ന മേ ദോഷോ ന മേ ദേഹോ നേ മേ പ്രാണോ ന മേ ക്വചിത് .
ദൃഢനിശ്ചയവാന്യോഽന്തഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.14..

ന മേ മായാ ന മേ കാമോ ന മേ ക്രോധോഽപരോഽസ്മ്യഹം .
ന മേ കിഞ്ചിദിദം വാഽപി സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.15..

ന മേ ദോഷോ ന മേ ലിംഗം ന മേ ബന്ധഃ ക്വചിജ്ജഗത് .
യസ്തു നിത്യം സദാനന്ദഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.16..

ന മേ ശ്രോത്രം ന മേ നാസാ ന മേ ചക്ഷുർന മേ മനഃ .
ന മേ ജിഹ്വേതി യസ്യാന്തഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.17..

ന മേ ദേഹോ ന മേ ലിംഗം ന മേ കാരണമേവ ച .
ന മേ തുര്യമിതി സ്വസ്ഥഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.18..

ഇദം സർവം ന മേ കിഞ്ചിദയം സർവം ന മേ ക്വചിത് .
ബ്രഹ്മമാത്രേണ യസ്തിഷ്ഠേത്സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.19..

ന മേ കിഞ്ചിന്ന മേ കശ്ചിന്ന മേ കശ്ചിത്ക്വചിജ്ജഗത് .
അഹമേവേതി യസ്തിഷ്ഠേത്സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.20..

ന മേ കാലോ ന മേ ദേശോ ന മേ വസ്തു ന മേ സ്ഥിതിഃ .
ന മേ സ്നാനം ന മേ പ്രാസഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.21..

ന മേ തീർഥം ന മേ സേവാ ന മേ ദേവോ ന മേ സ്ഥലം .
ന ക്വചിദ്ഭേദഹീനോഽയം സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.22..

ന മേ ബന്ധം ന മേ ജന്മ ന മേ ജ്ഞാനം ന മേ പദം .
ന മേ വാക്യമിതി സ്വസ്ഥഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.23..

ന മേ പുണ്യം ന മേ പാപം ന മേ കായം ന മേ ശുഭം .
ന മേ ദൃശ്യമിതി ജ്ഞാനീ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.24..

ന മേ ശബ്ദോ ന മേ സ്പർശോ ന മേ രൂപം ന മേ രസഃ .
ന മേ ജീവ ഇതി ജ്ഞാത്വാ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.25..

ന മേ സർവം ന മേ കിഞ്ചിന്ന മേ ജീവം ന മേ ക്വചിത് .
ന മേ ഭാവം ന മേ വസ്തു സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.26..

ന മേ മോക്ഷ്യേ ന മേ ദ്വൈതം ന മേ വേദോ ന മേ വിധിഃ .
ന മേ ദൂരമിതി സ്വസ്ഥഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.27..

ന മേ ഗുരുർന മേ ശിഷ്യോ ന മേ ബോധോ ന മേ പരഃ .
ന മേ ശ്രേഷ്ഠം ക്വചിദ്വസ്തു സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.28..

ന മേ ബ്രഹ്മാ ന മേ വിഷ്ണുർന മേ രുദ്രോ ന മേ രവിഃ .
ന മേ കർമ ക്വചിദ്വസ്തു സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.29..

ന മേ പൃഥ്വീ ന മേ തോയം ന മേ തേജോ ന മേ വിയത് .
ന മേ കാര്യമിതി സ്വസ്ഥഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.30..

ന മേ വാർതാ ന മേ വാക്യം ന മേ ഗോത്രം ന മേ കുലം .
ന മേ വിദ്യേതി യഃ സ്വസ്ഥഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.31..

ന മേ നാദോ ന മേ ശബ്ദോ ന മേ ലക്ഷ്യം ന മേ ഭവഃ .
ന മേ ധ്യാനമിതി സ്വസ്ഥഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.32..

ന മേ ശീതം ന മേ ചോഷ്ണം ന മേ മോഹോ ന മേ ജപഃ .
ന മേ സന്ധ്യേതി യഃ സ്വസ്ഥഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.33..

ന മേ ജപോ ന മേ മന്ത്രോ ന മേ ഹോമോ ന മേ നിശാ .
ന മേ സർവമിതി സ്വസ്ഥഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.34..

ന മേ ഭയം ന മേ ചാന്നം ന മേ തൃഷ്ണാ ന മേ ക്ഷുധാ .
ന മേ ചാത്മേതി യഃ സ്വസ്ഥഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.35..

ന മേ പൂർവം ന മേ പശ്ചാന്ന മേ ചോർധ്വം ന മേ ദിശഃ .
ന ചിത്തമിതി സ്വസ്ഥഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.36..

ന മേ വക്തവ്യമല്പം വാ ന മേ ശ്രോതവ്യമണ്വപി .
ന മേ മന്തവ്യമീഷദ്വാ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.37..

ന മേ ഭോക്തവ്യമീഷദ്വാ ന മേ ധ്യാതവ്യമണ്വപി .
ന മേ സ്മർതവ്യമേവായം സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.38..

ന മേ ഭോഗോ ന മേ രോഗോ ന മേ യോഗോ ന മേ ലയഃ .
ന മേ സർവമിതി സ്വസ്ഥഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.39..

ന മേഽസ്തിത്വം ന മേ ജാതം ന മേ വൃദ്ധം ന മേ ക്ഷയഃ .
അധ്യാരോപോ ന മേ സ്വസ്ഥഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.40..

അധ്യാരോപ്യം ന മേ കിഞ്ചിദപവാദോ ന മേ ക്വചിത് .
ന മേ കിഞ്ചിദഹം യത്തു സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.41..

ന മേ ശുദ്ധിർന മേ ശുഭ്രോ ന മേ ചൈകം ന മേ ബഹു .
ന മേ ഭൂതം ന മേ കാര്യം സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.42..

ന മേ കോഽഹം ന മേ ചേദം ന മേ നാന്യം ന മേ സ്വയം .
ന മേ കശ്ചിന്ന മേ സ്വസ്ഥഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.43..

ന മേ മാംസം ന മേ രക്തം ന മേ മേദോ ന മേ ശകൃത് .
ന മേ കൃപാ ന മേഽസ്തീതി സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.44..

ന മേ സർവം ന മേ ശുക്ലം ന മേ നീലം ന മേ പൃഥക് .
ന മേ സ്വസ്ഥഃ സ്വയം യോ വാ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.45..

ന മേ താപം ന മേ ലോഭോ ന മേ ഗൗണ ന മേ യശഃ .
നേ മേ തത്ത്വമിതി സ്വസ്ഥഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.46..

ന മേ ഭ്രാന്തിർന മേ ജ്ഞാനം ന മേ ഗുഹ്യം ന മേ കുലം .
ന മേ കിഞ്ചിദിതി ധ്യായൻസ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.47..

ന മേ ത്യാജ്യം ന മേ ഗ്രാഹ്യം ന മേ ഹാസ്യം ന മേ ലയഃ .
ന മേ ദൈവമിതി സ്വസ്ഥഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.48..

ന മേ വ്രതം ന മേ ഗ്ലാനിഃ ന മേ ശോച്യം ന മേ സുഖം .
ന മേ ന്യൂനം ക്വചിദ്വസ്തു സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.49..

ന മേ ജ്ഞാതാ ന മേ ജ്ഞാനം ന മേ ജ്ഞേയം ന മേ സ്വയം .
ന മേ സർവമിതി ജ്ഞാനീ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.50..

ന മേ തുഭ്യം ന മേ മഹ്യം ന മേ ത്വത്തോ ന മേ ത്വഹം .
ന മേ ഗുരുർന മേ യസ്തു സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.51..

ന മേ ജഡം ന മേ ചൈത്യം ന മേ ഗ്ലാനം ന മേ ശുഭം .
ന മേ ന മേതി യസ്തിഷ്ഠേത്സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.52..

ന മേ ഗോത്രം ന മേ സൂത്രം ന മേ പാത്രം ന മേ കൃപാ .
ന മേ കിഞ്ചിദിതി ധ്യായീ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.53..

ന മേ ചാത്മാ ന മേ നാത്മാ ന മേ സ്വർഗം ന മേ ഫലം .
ന മേ ദൂഷ്യം ക്വചിദ്വസ്തു സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.54..

ന മേഽഭ്യാസോ ന മേ വിദ്യാ ന മേ ശാന്തിർന മേ ദമഃ .
ന മേ പുരമിതി ജ്ഞാനീ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.55..

ന മേ ശല്യം ന മേ ശങ്കാ ന മേ സുപ്തിർന മേ മനഃ .
ന മേ വികല്പ ഇത്യാപ്തഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.56..

ന മേ ജരാ ന മേ ബാല്യം ന മേ യൗവനമണ്വപി .
ന മേ മൃതിർന മേ ധ്വാന്തം സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.57..

ന മേ ലോകം ന മേ ഭോഗം ന മേ സർവമിതി സ്മൃതഃ .
ന മേ മൗനമിതി പ്രാപ്തം സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.58..

അഹം ബ്രഹ്മ ഹ്യഹം ബ്രഹ്മ ഹ്യഹം ബ്രഹ്മേതി നിശ്ചയഃ .
ചിദഹം ചിദഹം ചേതി സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.59..

ബ്രഹ്മൈവാഹം ചിദേവാഹം പരൈവാഹം ന സംശയഃ .
സ്വയമേവ സ്വയം ജ്യോതിഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.60..

സ്വയമേവ സ്വയം പശ്യേത്സ്വയമേവ സ്വയം സ്ഥിതഃ .
സ്വാത്മന്യേവ സ്വയം ഭൂതഃ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.61..

സ്വാത്മാനന്ദം സ്വയം ഭുങ്ക്ഷ്വേ സ്വാത്മരാജ്യേ സ്വയം വസേ .
സ്വാത്മരാജ്യേ സ്വയം പശ്യേ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.62..

സ്വയമേവാഹമേകാഗ്രഃ സ്വയമേവ സ്വയം പ്രഭുഃ .
സ്വസ്വരൂപഃ സ്വയം പശ്യേ സ ജീവന്മുക്ത ഉച്യതേ .. 11.63..

ജീവന്മുക്തിപ്രകരണം സർവവേദേഷു ദുർലഭം .
യഃ ശൃണോതി സകൃദ്വാപി ബ്രഹ്മൈവ ഭവതി സ്വയം .. 11.64..

യേ വേദവാദ-വിധികല്പിത-ഭേദബുദ്ധ്യാ
    പുണ്യാഭി-സന്ധിത-ധിയാ പരികർശയന്തഃ .
ദേഹം സ്വകീയ-മതിദുഃഖപരം പരാഭി-
    സ്തേഷാം സുഖായ ന തു ജാതു തവേശ പാദാത് .. 11.65..

കഃ സന്ത-രേത ഭവസാഗരമേത-ദുദ്യ+
    ത്തരംഗ-സദൃശം ജനിമൃത്യു-രൂപം .
ഈശാർചനാ-വിധിസുബോധിത-ഭേദഹീന+
    ജ്ഞാനോഡു-പേന+ പ്രതരേദ്/ഭവഭാവ-യുക്തഃ .. 11.66..

.. ഇതി ശ്രീശിവരഹസ്യേ ശങ്കരാഖ്യേ ഷഷ്ഠാംശേ ഋഭുനിദാഘസംവാദേ ജീവന്മുക്തപ്രകരണം നാമ ഏകാദശോऽധ്യായഃ ..

ഓം

****

CHECKED BY GURU P.R.IYER
22.7.2024